עשייה דידה מחיקה היא. ומה תאמר מה כן למה אין מוחקין לה מן התורה ואומר ר"י משום דכתיב וכתב את המלות האלה דבעינן שתהא כתיבה לשם אלה: **שיודע** לטהר את השרץ. תימה מאי חריפות הוא לטהר את השרץ שהתורה טמאתו בהדיא ואומר רבינו תם דלענין טומאת גבולות מהירי שלא יטמא כזית ממנו כשאתה יכול לכתוב לו בגבלת חיה וטרף מע"פ שרומס הוי בכלל חיה כמו נחש דדרסינן בפרק מרובע מיתות (ד' נט:) וכל חיה הרומסת זה נחש ויליף רבינא ק"ו מנחש דיליף מכלל גבלת חיה דממעט ליה בתורת כהנים מטומאת גבולות מוכל הולך על גחון וכי מסיק ולפ היה וקותב הקל וחומר מ"מ מאי כמה מצינו שפיר מנחש דלפ הוי בכלל חיה ס"ל כל שרצים שרומסין לפ הוו בכלל חיה ולפ מצא ר"י בתורת כהנים שממעט בשום מקום נחש מטומאת גבולות ועוד קשיא לר"י דבפרק ממעט בת"כ כל שרצים מטומאת גבולות דקתני התם היא מטמאה במשא ואין שרצים מטמאים במשא כיכול ומה בהמה שלא עשה הכתוב דמה בשרצים מטומאה במשא שרץ שעשה דמו כנשרו ליטו דין שיטמא במשא ת"ל היא ולא שרץ ומיטו י"ל מע"ג לחיכא מיעוטא עדיף נמי ק"ו מגבל קשיא היכי מאי רבינא לבטל הק"ו שבתורת כהנים ומי לפ לחיכא מיעוטא בהדיא מדכתב הוא עבדינן ק"ו דרבינא לחיכא למיפרך מה לנחש שכן טהור לפילו במגע בנעבדה פ): **נוח** לו לאדם שלא נברא. והא לחמרינן בפ"ק דע"ג (ד' ה.) בוחו ומחזיק טובה לנחמיתו ר) שלמלמי הן לא חטאו לא נחנו לעולם הא מפרש התם למימ כמי שלא נחנו לעולם ע"כ הכא לחיי נפשם ניחא מדלא לדיק לאריו ומאריו דורו:

ובלבד

ונמלך ומצאו בן עירו ואמר שמך כשמי ושם אשתך כשם אשתי פסול לגרש בו הכי השתא התם [1] וכתב לה כתיב בעינן כתיבה לשמה הבא [2] ועשה לה כתיב בעינן עשייה לשמה עשייה דידה מחיקה היא א"ר אחא בר חנינא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמותו ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו שלא ס) יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו שהוא אומר על טמא טהור ומראה לו פנים על טהור טמא ומראה לו פנים על טהור טמא ס) רבי נהוראי שמו ולמה נקרא שמו ר"מ שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה ע) ולא ף) נהוראי שמו אלא רבי נחמיה שמו ואמרי לה רבי אלעזר בן ערך שמו ולמה נקרא שמו נהוראי שמנהיר עיני חכמים בהלכה אמר פ) רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה א ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי דכתיב [3] והיו עיניך רואות את מוריך א"ר אבהו א"ר יוחנן תלמיד היה לו לר"מ וסומכוס שמו שהיה אומר על כל דבר ודבר של טומאה ארבעים ושמונה טעמי טומאה ועל כל דבר ודבר של טהרה ארבעים ושמונה טעמי טהרה תנא תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ במאה וחמשים טעמים צ) אמר ר) רבינא אני אדון ואטהרנו ומה נחש שממית ומרבה טומאה טהור שרץ שאין ממית ומרבה טומאה לא כ"ש ולא היא מעשה קוץ בעלמא קעביד א"ר אבא אמר שמואל שלש שנים נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותם א] צ יצאה בת קול ואמרה ר) אלו ואלו דברי אלהים חיים הן והלכה כב"ה וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן מפני שנוחין ועלובין היו ושונין דבריהן ודברי ב"ש ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהן כאותה ששנינו ש) מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית בית ב שמאי פוסלין וב"ה מכשירין אמרו ב"ה לב"ש לא כך היה מעשה שהלכו זקני ב"ש וזקני ב"ה לבקר את ר' יוחנן בן החורנית ומצאוהו יושב ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית אמרו להן בית שמאי (אי) מ) משם ראיה אף הן אמרו לו אם כך היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימיך ללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו ר) וכל המגביה עצמו הקב"ה משפילו כל המחזר על הגדולה גדולה בורחת ממנו וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו פ) וכל הדוחק את השעה שעה דוחקתו וכל הנדחה מפני שעה שעה עומדת לו ת"ר שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא עכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואמרי לה ט) ימשמש במעשיו: **מתני'** ע) ג הקורה שאמרו רחבה כדי לקבל אריח ואריח חצי לבנה של שלשה טפחים דייה לקורה שתהא רחבה טפח כדי לקבל אריח ט) לרחבו רחבה כדי לקבל אריח ך ובריאה כדי לקבל אריח רבי יהודה אומר רחבה אף על פי שאין בריאה היתה של קש ושל קנים רואין אותה כאילו היא של מתכת ך עקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה עגולה רואין אותה כאילו היא מרובעת ס) כל שיש בהיקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח:

גמ'

ומנלך. וחזר בו מלגרש אותה: **פסול.** לגמ' מכתב לה משמע לשמה הכא נמי כתיב ועשה לה משמע לשמה: **הכא כתיב לה.** לגבי כתיבה: **הכא.** כתיב לה לגבי עשייה. עשייה היינו מחיקה: **על סוף דעתו.** לפ יכלו להבין בחיקה דבריו נכונים ובחיקה אין דבריו נכונים שהיה נותן דעת מיושב והגון על אין הלכה כהלכה: **דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה.** כשלמדתי לפניו יכבתי בשורה של אחריו: **נחש שממית.** לפ שהוא ומבית טומאה בעוף: **עטור.** כשאת שרואה עכביש יחשב שכרה ולפ עשירה יחשב שכרו שמשתכר בה עכשיו כנגד הפסדה העתיד ליפרע ממנו: **מתני' רחבה כדי לקבל אריח.** שמשם דומה לקציעות לבנות עליה בנין: **ואריח חלי לבנה של ג' טפחים.** נמצא אריח טפח ומחצה רוחב: **דייק לקורה גרועה טפח כדי לקבל אריח זה גרועה.** ובגמרא פריך טפח ומחצה נעבי: **היפה של קש הוי.** רבי יהודה קאמר לה: **עקומה.** שמין אריח יכול לעמוד עליה: **עגולה.** ואין אריח יכול לעמוד עליה אבל עבה הוא שאם תחלק יהא רחבה טפח: **רואין אותה כאילו היא** ב) **מרובעת.** נפסלת לו חלוקה. ולפי זו היא מדת עגולה להכשיר: **כל שיש בהקיפה ג' טפחים.** שלריכה חוט שרוך ג' טפחים להקיפה סביב בידוע שיש בה רוחב טפח אם תחלק

גמ'

ומצאו בן עירו. שמתו כשמו וכוח מאותה העיר (סוטה כ:). **שמך כשמי.** ומני עיר אמת מאמנו וגם זה לפוי לי ומגרש בו את אשתי (שם). **פסול.** לגה. לגרש בו. דדרשינן לה לשמה, דכתיב וכתב לה ספר כריתות, והכא נמי כתיב ועשה לה הכהן (שם). **אלו ואלו דברי אלהים חיים הן.** כי פליגי בדין אי בגיטין והיתר, כל אד אמר הכי מקבבר טעמא, אין כאן שקר, כל אד ואד שכנרא דידיה קאמר, אך יכיל טעמא לגיטין אבל בעלמא לגיטין, אך אדי אמר מילתא למילתא הכי ואך אדי אמר לגיטין לא ואלו דברי אלהים חיים הם זימנין דשייך אלו טעמא וזימנין דשייך אלו טעמא שסטעם מתהפך לפי שינוי הדברים בשינוי מועט (כתובות נז.). **משם ראיה.** נתמיה (סוכה כח.). **וכל הדוחק את השעה.** כגון מאכסוס שניקש למלון כמחוק (ברכות סד.). **הקורה שאמרו.** לענין הכשר מבוי (ב"ב ג:).

עה א מיי' פ"ד מהלכות מ"ט הלכה ב טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף ט:

עו ב מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה ו סמג עשין מג טוש"ע ח"מ סי' תלד סעיף ד:

עז ג ד מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה יג סמג עשין דכתיג ג טוש"ע ח"מ סי' שפ סעיף יז:

ה [מיי' שם סי' כו טוש"ע שם סעיף יט כז]:

רב נסים גאון

תלמיד אחד היה לו לר' מאיר וסומכוס שמו שהיה אומר על כל דבר ודבר של טומאה מ"ח טעמי טומאה, ועל כל דבר ודבר של טהרה מ"ח טעמי טהרה. ישנו בפרק ארבעה ראשי שנים הם. כשהזכיר ר' אבהו כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים, אמרו פליגי בה רב ושמואל חד אמר נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם ניתנו לו למשה בסיני חסר א'. שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים. לפי שפירש מזוקק שבעתים שבעה כפולים שבעה פעמים שיעלה חשבונם מ"ט, והיה פירושו ותחסרהו מעט, בשביל האחד שחסר מן הנ'. ובתלמ' סנהדרין דבני מערבא גרסי כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור. רבא בר מריה בשם ר' יצחק, נתן לו הקב"ה למשה את התורה מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא דכתיב ודגלו עלי אהבה שלמה אמרו ודגלו עלי אהבה פירוי ודגלו בגימטריא מ"ט. וכן הוא אומר אמרות ר' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים. כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו ומפני דוחקתו וכל הנדחה מפני השעה שעה עומדת לו. מרבה ורב יוסף ותמצא פירושו בסוף מס' ברכות:

רבינו חננאל

א"ר (חנינא) [אחא] בר חנגא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בדורו של ר"מ כמותו. ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו שלא עמדו חביריו על סוף דעתו. שהיה מראה כאילו מטמא את הטהור ומראה לו פנים וכו'. ור' מייאשה היה שמו, ולמה נקרא שמו ר' מאיר שהיה מאיר פנים בהלכה. וכן ר' אלעזר בן ערך נקרא ר' נהוראי. **אמר רב האי דעדיפנא מחבריי דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה.** פי' שהייתי קטן ולא הגעתי לישב בשורה שלפניו אלא הייתי יושב בשורה שלאחריו, ואילו הייתי זוכה לישב לפניו הוינא עדיף טפי, שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך. ותלמיד היה לו לר' מאיר וסומכוס שמו שהיה ף) ר"מ אומר על דבר טומאה מ"ח טעמי טומאה, ועל כל טהרה מ"ח טעמי טהרה. תנא תלמיד וותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ מק"נ טעמים. אמר רבינא אני אדון ואטהרנו, מה נחש שממית וכו'. **שלש** שנים חלקו בית שמאי ובית הילל הללו אומרים הלכה כמותנו, והללו אומרים הלכה כמותינו. יצתה בת קול ואמרה הללו והללו דברי אלקים חיים הן אלא שהלכה כבית הילל, ומפני מה זכו להיות הלכה כמותן מפני (מה) שנוחין בהלכה, ועלובין הן, ושונין דבריהם ודברי בית שמאי, ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן. דתנן מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושלחנו בתוך הבית כו'. ללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה [מגביהו]. וכל המגביה עצמו [הקב"ה] מנמיכו. וכל המחזר אחר הסרה הסרה בורחת ממנו. וכל הבורח ממנה היא מחזרת אחריו. וכל הדוחק את השעה שעה דוחקתו והנדחה מפני השעה שעה עומדת לו. ת"ר שנתים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הילל ובסוף נמנו וגמרו נוח לו למי שלא נברא. פי' מי שנכנס בצורך העולם יותר ממי שנברא. ועכשיו שנברא ימשמש במעשיו, ואמרי לה יפשפש במעשיו. מתני', הקורה שאמרו רחבה כו'.

ף) [נגמ': שהיה אומר]

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:

דברים כד א

2. אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְיָ וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת: במדבר ה ל

3. וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָי לֶחֶם צַר וּמַיִם לָחַץ וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ:

ישעיהו ל כ

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה ימשמש ומ' ולפ היא מלעשותה:

(ו) ד"ה רואין אותה כאילו היא חלוקה או נפסלת ומרובעת הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבינא אני אדון ואטהרנו. עי' תוספות ד"ה מ"ט קז: שם יצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלהים חיים. עי' רש"י כתובות דף נ ע"ב ד"ה הא קמ"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' יפלה בת קול ומגיה אלו ואלו דברי אלהים חיים הן. ג"כ עי' פירושו בינתי שמועה דף כט ע"ב ולף פה ע"ב ועי' גם בריטב"א כתן:

מוסף רש"י

ומצאו בן עירו. שמתו כשמו וכוח מאותה העיר (סוטה כ:). **שמך כשמי.**